

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

GAUDEAMUS

Sub înaltul patronaj al Președintelui României, la București se desfășoară întrecerile celei mai importante competiții internaționale a tineretului studios, *Universiada '81*.

Acordurile imnului studențesc fac din aceste zile adevărate sărbători ale tineretului, ale spiritului pașnic de întrecere și se constituie într-un semnificativ simbol al păcii și prieteniei între tinerii de pe toate meridianele. Președintele de onoare al Universiadei, tovarășul Nicolae Ceaușescu a transmis participanților un însuflețitor mesaj în care, încă o dată, politica de pace și cooperare internațională a României dobândește expresia cea mai sintetică a spiritualității ineseși a întregului nostru popor. *Tineretului*, se spune în acest mesaj, *constituie — prin ineseși idealurile și aspirațiile sale — o uriașă forță a păcii și progresului contemporan. Acționând unită, generația tinărară poate juca un rol determinant în afirmarea unui curs nou în viața internațională, poate asigura — împreună cu celelalte forțe înaintate ale lumii de azi — triumful politicii de pace și destindere, de înțelegere și concurență fructuoasă între națiuni.*

Președintele României a inaugurat marea sărbătoare a sportului, prieteniei și colaborării tineretului lumii, jocurile mondiale universitare de vară, ediția a XI-a. Prin acest eveniment, timp de zece zile, ca și prin ecurile care vor stărui mult timp încă după acordul final, capitala patriei noastre a intrat direct în rezonanță cu cele mai depărtate locuri de pe planetă. Imnul *Gaudeamus* se aude de la București în spațiile cele mai depărtate. Și nimic poate nu ne face să ne gândim la altceva în aceste zile decât la marea, tulburătoare semnificație pe care o generează o competiție de o asemenea anvergură în care asistăm la un adevărat spectacol al virtuților și trăsăturilor celor mai firești ale naturii și acțiunii specifice umane. Exercițiu concret și efort, abnegație, spirit de competiție și grație, bucuria ca și nostalgia victoriei, tristețea înfringerii care, în acest plan al realității umane, capătă o adâncă notă de spiritualitate și un inalterabil fior al nădejzii, al încrederii într-o nouă și posibilă înțelegere viitoare, toate acestea la un loc și încă altele, calități care intră în incidență cu arta, cu acest uriaș și tulburător fenomen care este însăși cultura vieții și a dăinuirii, paleta aceasta largă de emoții și sentimente asadar, tabloul acesta curat și tonifiant prin culorile și orizonturile sale — sportul s-a bucurat și se bucură în aceste zile de întreaga generozitate a poporului nostru, încă un mod de a se manifesta deschis și plener, optimist în sensul cel mai exact. Și încă ceva: interesul deplin manifestat față de întrecerile prielugite de *Universiadă*, fapt ce dovedește atât forța cit și capacitatea sportului nostru universitar, ale mișcărilor sportive românești care beneficiază de cele mai largi condiții materiale și spirituale. În această realitate vie, dinamică, se află încorporată însăși concepția partidului și statului nostru cu privire la tineret, concepție care a fost reafirmată și a căpătat o nouă putere de expresie în mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu participanților la *Universiadă*. Intre lumea reală și cea a spiritului ființează astfel un adevăr care ține de însăși amplitudinea și consecvența programului nostru de făurire a unei noi societăți și a unui nou om, a unei noi conștiințe.

Imnul *Gaudeamus* a răsunat solemn și a acompaniat ridicarea pe catarg a tricolorului, încununând multe izbni ale tinerilor sportivi români. Întrecerile de la București i-au confirmat pe plan internațional, așa cum au confirmat de fapt, încă o dată, o politică vie, consecventă și cu inteligență desfășurată, aceea a păcii și colaborării, a înțelegerii internaționale.

Lucafărul

REFLEX

Ciohanaua

după cum ne putem imagina, Lemnaru caută să-și mute într-altă parte comora și de teama acelor oameni pletoși și tăcuti care veniseră cu căruțele lor cu covilite și se fixaseră în preajma satului. Aveau rude de singe demult prin acele locuri, uneori chiar în rotaria Pietroselor, fierari și rotari cel mai mulți, dar leșăturile între ei se pierduseră în negura veacurilor. De aceea nici nu le lăneau parte și-i ocoleau cit se putea mai mult, desfrânturi de dialog în limba aceea a lor buzuc și alunecoasă se mai auzeau cind și cind, printre lenituri de ciocane și foale țintite în cumpăni peste foc. Lumea lor era alta asadar, ținea mai mult de meseriile și trebuintele satului din acel timp, iar între atelii și buca de pământ pe care și-o câștigaseră cinstiți, cu sudoarea frunții, cei mai mulți dintre ei își părăsiseră și obiceiurile vechi și deprinde-

A.I. Zăinescu
Continuare în pag. a 7-a

In acest număr : ● Cronică literară ● Cartea de debut ● Tinerțea clasicilor ● Contemporanii noștri ● Cronici de teatru, muzică, plastică, tv, radio, film ● Planetă de tinăr ● Numele poetului ● Tineri poeți ● Atelier literar ● Mapamond ● Versuri de : Constantin Abalauță ● Ion Mărgineanu ● Ștefan Dincă ● Aurelian Titu Dumitrescu ● Ștefan Bratosin ● Gabriel Cheroiu ● Proză de Iosif Cristescu ● Sport de Fănuș Neagu

Anotimp

In anotimpul de inceput
Ninsori lugeaug violet
Și răsăritul fraged al lunii
Săruta colinele întinerite.
Iți amintești, Nio, bucuria copacilor
Peste stăruie bătrâne de bronz ?
Era un imn insulteji —
Miracolul frunzelor
Urca înflorit
La pragul primei iubiri
Invulnerabil — doar bronzul.

Reliefuri

O melodie imi bintuie trupul
Și-n inimă un dor imi vibrează.
Ce oăa-o luminii se aude sub bolți
In zădă albă de după amiază ?

Evantai albaste peste trunchiuri
se-astern
Ca un cîntec solemn în amurg.
Lin spre cîngiri risipite în timp
Renăscute izvoarele curg.

E o clipă ce-n crini singulară palpită
In ritm de privighetori, uniform ;
Văzduhul aduce-n pupile uimite
Reliefuri de soare zăvoră-n nesomn.

Nocturnă

Au zburdat lupii sub ochiul lunii.
Totul o căpătăt mirosul uitării ;
Ecol se zvință risipit în frunze
Sub înțelepciunea eternă a Lucafărului.
Nemuritorii brazi visează flăcări
Intr-un răsărit fără de moarte ;
Cerbii rătăcesc în pulberea stelelor
Pe urma copitelor de altădată.

Traian Reu

Vertebra de pământ (II)

introducerea primeste ca întotdeauna, forma unui tablou cu trăsăturile apăsată, un fragment de realitate semnificativă, urmînd a stimula discursul : „Parcurile tot mai pline de bătrîni, / Vechi purtători de șepci. Dar nu / Muncitorii la strîng sau lopată : / Băgători de seamă, predicatori, / C-o vorbă la slănină / Si la făină cu alta...” In general, acest moment se deschide amplu, atunci cînd urmează o glorie, o construcție apoteotică. Pămîntul este, au contrarie, prețiat doar de câteva versuri incisive : „Doamne, zeu al Logosului politic, / Pe multi ne-au păcălit ! / Dar cel mai greu s-au mîntit pe / Ei inșiși. Si-acum zicea unul / Avertizîndu-mă prin oracolul diurn : // Nu se știe ce-adeuce ziua de mine !... Ei sint influenți, / Cunosc și case și culise, capitale, / Si tot soțul de cureniți și ape tulburi / Pe care Ulise și-a fi rătăcit / De-avea sfătuitoari ca ei pe corabie / Inși nici unul n-a călătorit / Pe apele turbate ; / Ne-au pus pe cap ritul Infam / Al sederii în banca țea, cu minile la / Spate. Cedri sau pini, ori stejari / N-au doborît ei, n-au despicat ! / Au zis o vorbă două, prin vecini / Si le-au crescut numai bărbile”. In antiteză, poetul se referă apoi la clasele pozitive, cum ar spune Eminescu, ale societății, la producătorii bunurilor materiale și intelectuale, cei ce duc pe umerii lor greul muncii reale. Construcția poemului urmează deci o schemă simplă, cel mai adesea în doi timpi, și culminează în exhortație violentă, cu final moralizator. Ceea ce interesează însă cu adevărat și constituie valoarea excepțională a cărții rezidă în forța caracterologică și în

INTÎMPLĂRI CU SCRITORII

Înlocuirea cîinilor

acum doi ani, pe vremea cînd poetul Pitul mai era bînit de patima ciohănitului : „mă, să ne luăm tri sute de oi și să merem sus, la munte, să ne trîm o mie de ani”, un bacî din zona Sibului mi-a dat cîteva sfaturi și, cadou, o poveste bizară.

Primul dintre sfaturi ar fi fost să ne lăsam păbugasi !

Cine-a mai văzut scriitorii la coada oili, animal blînd, productiv, dar nu chiar lesne de crescut. Rentabil ? Sigur că rentabil ! Mia și oia ! Adică, anul și mie per cap de oiaș pășunată. Pășunată și nu furajată.

Mi-a însărit apoi riscurile : gîlbăvea, pierirea mișlor, alte maladii, furturile și... ticăloșirea cîinilor !

„Păi, zicea bacul, la tri sute de oi trebe cinci cîini buni. Si cinci cîini buni cu greu și poți pcuria și după un an, circa, dacă se ticăloșesc

Mircea Micu

Continuare în pag. a 2-a

JURNAL DE POET

Din depărtări

O nouă carte se adaugă mînatel colecții Biblioteca orientalis a Editurii științifice și enciclopedice, colecție Ingritzi cu atita pasiune și jertă de sine de către cărturarul orientalist Iosif Sigal. Este vorba de *Lumii din depărtări* datorată savantului român Gheorghe Musu care pe aproape patru sute de pagini cu un aparat științific ce poate suji cu model, se ocupă de civilizații prehelene și micro-asiatice.

Studiile acestei cărți caută să arunce o ancoră solidă pe calea avîtoasă a filologiei în zorii civilizației eline dinaintea de veacul al XII-lea în acea limbă prehelenească ce își așteaptă încă descifrarea.

Studiul închinat Athenei, reîntînd cu acurie exhaustivă vechile interpretări, propune credibilă, una nouă : Athena ca cea născută din adîncuri, interpretîndu-se în acest fel Tritogeneia. Pe lîngă atributele de Core, fecioară, Neter, mamă, cea născută din adîncuri, Tritogeneia ar aduce o lumină în plus în favoarea originii egeene a marilor zeițe a inteligenței, cum va fi interpretată într-o epocă mai tîrzie.

Celălalt atribut al zeiței Pallas, grecesul ballax, pallakis, latinul pellex cu înțelesul de fubită a regelui, conchibină, plieșer în ebraică, frecvent în textele vechi ale Regilor, în *Geneză* și *Judecători*, unele plămînte filologice în perioada lăvăstă dinaintea ciclicității grecești, poate fi mai timpuriu și originea cuvîntului ar putea fi mai îndepărtată în orientul astro-babilonian. Descifrarea scrierii din Creta poate va aduce mai multă lumină și asupra concordanțelor și priorităților între limbile semite și indo-europene.

Atributul de Sophia, de înțelepciune, dat Atenei mai tîrziu, dar în tîlăda circumscrisă înscuina mesotegărească, dibăcea manuală cum spune Gheorghe Musu, ar fi foarte prețios de urmărit dacă nu filozofic neapătat, eși puțin ca gînd care a biruit odăvit cu ridicarea Haghiel Sofii în cetatea sfîntului Constantin de către Justinian traelul.

Ar fi multe de spus, despre această carte care strănește spiritul, bucură sufletul fiind conșinși că parte din aceste studii „reprezintă certe priorități românești în știința mondială” cum afirmă referatul cărții în prefață.

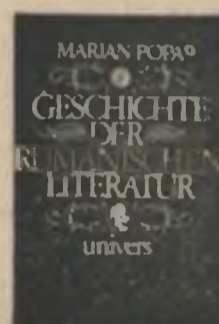
Ioan Alexandru

Aurel-Dragoș Munteanu

Continuare în pag. a 7-a

EVENIMENT

O nouă istorie a literaturii române

Marian Popa a publicat de curind în limba germană la Editura Univers o istorie a literaturii române (*Geschichte der rumänischen Literatur*) menită să ofere publicului străin interesat de cultura și civilizația românească o lucrare de sinteză asuara unită, dintre cele mai semnificative aspecte ale spiritualității noastre. Marea necesitate a unei astfel de apariții nu mai trebuie demonstrată. In condițiile în care peste frun-

tarul interesul față de cultura română crește mereu, iar istoricii literari indiferenți că au acționat singuri sau în cadrul unor forate oficiale colective academice n-au reușit (cel puțin pînă în momentul de față) să încheie o astfel de întreprindere, Marian Popa a dus singur la bun sfîrșit o lucrare deosebit de utilă pe cit de rizuros concepută pe atil de bine realizată. Dacă ne gîndim și la faptul că din 1945 de cînd G. Călinescu a publicat celebra *Istoria literaturii române. Compendiu* și pînă în prezent nimeni n-a avut îndrăzneala să încheie a descrie literatura ultimelor decenii laolaltă cu celelalte mari etape care i-au premers, meritele lui Marian Popa ne vor fi și mai clare.

Nu uităm firește de celelalte tentative — toate extrem de utile (Ion Rotaru, care ne face să mai așteptăm însă ultima parte a istoriei sale) ; G. Ivăscu, care n-a mai trecut de epoca Alecsandri ; tratatul Academiei, care nu trece nici el de epoca Junimii și care, se pare, a fost părăsit, pur și simplu, tocmai cînd publicul aștepta încheierea sa, Al. Piru și Constantin Clopraca care au dat lucrări monumentale despre anumite etape ale literaturii noastre etc. etc.). Adevărul este că deși toată lumea o dorește atit de mult, mereu necesară realizarea a unor lucrări de sinteză dedicate istoriei literare românești nu se află la îndemîna oricui. O lucrare care abordează datele esențiale ale unei probleme, a unei discipline, operînd treceri de la particular la general, de la simplu la complex, de la descriptivismul plat sau eventual eselatic și biografic-anecdotic la generalizările de largă putere de cuprindere presupune un sistem clar de principii metodice, un foarte îndelungat exercițiu în conversiunea domeniului teoretic abstract enunțativ la realitatea practică, o autentică vocație a sintezei. Marian Popa are într-adevăr vocația sintezei. A demonstrat-o prin întreaga sa activitate de pînă acum și în special prin lucrări ca *Homo fictus* (1968), *Călătoriile epicii romantice* (1972), *Comicologia* (1975), *Forma ca deformare* (1975), bine cunoscutul *Dicționar de literatură română contemporană* (1971 și 1977) devenit un instrument indispensabil de lucru.

Geschichte der rumänischen Literatur se divide în cinci mari secțiuni (*Literatură română veche, Literatură română premodernă, Literatură română modernă, Literatură română în epoca dintre cele două războaie mondiale și Literatură postbelică*). Fiecare din aceste secțiuni cuprinde un număr mai multe diviziuni. Secțiunea *Literatură română modernă*, de exemplu, însumează titluri precum : *Intre clasicism și romantism, Literatură postclasică, „Junimea” și marii autori clasici, „Junimea” în confruntarea de idei, Simbolismul românesc, Poporanismul și „Viața românească”, Alte aspecte ale literaturii de la începutul secolului. Organizarea materiei este pe cit de originală pe atit de convingătoare. Cu o singură observație : nu credem că toate operele marilor autori care ilustrează epoca veche pot fi considerate doar o „literatură implicită” (pag. 20-24). Nicolae Olăh, autor de admirabile alegeri și versuri dedicatori, Dosoftei, Interpret liric al tragicului și al pelsajului natal, sau Mircea Costin, creatorul unor imagini de mare dramatism pe tema sorții alunecătoare, sint poeți în*

Mihail Diaconescu

Continuare în pag. a 2-a

(O)poziția miturilor: «Iepurele șchiop»

Impresionantă această căutare a lui D. R. Popescu în străfundurile ființei noastre pentru a găsi mitul sau miturile fundamentale ale generației în surceții. Istorie, etnografie, folclor, memorialistică, piese de arhivă — sint folosite după bunul plac al literaturii antrenînd fapte, caractere, relații arhetipale — pentru a defini structuri narrative simetrice la modele date. Rezultă un alt sondaj de profunzime — să zicem, istoric — în epocă, ci mai ales o extindere pe orizontală, captarea cit mai multor personaje, destelenirea, cu plugul memoriei și grapa nivelatoare a mitului, cit mai multor categorii sociale implicate, direct sau indirect, în actul de la 23 August. Este un „catalog” al participanților. Tehnica preferată : aceea a fotografierii, fiecare „blîț” fixînd un grup — de regulă, de minimum trei persoane (vedem aici necesitatea unui martor — mai ales cînd cel obiectiv, documental, care-l implică pe cititor însuși în narațiune, lipsese) al treilea personaj este adesea arbitru) — într-o situație tip, fie nouă, creată de autor, fie, mai ales, fixînd ea însăși o amintire, o anecdotă, un loc comun. Nu interesează resortul intim al eroilor, nu gîsim tensiuni interioare, drame sufletesti etc. Prin expansiunea epusului reliefat căpătătoare, dar nu tensiune, nuanțe, dar nu perspectivă și, privit ca un tot, de departe, apare ca o frescă executată în tonalități egale din care ochiul reține, paradoxal, tocmai micile cizelări și centrul mari de iradiție. (Am circumscris „Iepurele șchiop” mai degrabă speciei de epopee eroic-comică în care a excelat, la noi, Ion Budai-Deleanu, avînd în vedere propensiunea către fantastică, către alegorie — dar mai ales, gîndindu-ne la valoarea documentului ca întăritor al narațiunii : acele „hrisovae” și condiții de la mînăstirea Zăneaga amintite redundanți în „Tiganiada” și aceste acte oficiale pe care le întîlnim la tot pasul aici cu aceeași funcție : de autentificare, de motivare a epusului și tind spre crearea unui gen literar total. Este, desigur, o ipoteză —

dar, în fond „Tiganiada” însăși abundă de locuri comune, iar ca nuanțe reprezintă reliefurile transilvan mai degrabă decit cel muntenească.)

O acțiune celebră, soție și mamă „onorabilă” în aparență, este ucisă de amantul ei, un țărăn de prin nordul Moldovei fugit de pe front, angajat de către soa în munca de grădinar la o vilă de lîngă București. Loc comun în literatură — să-l zicem, „doamna ucisă de amantul grădinar”. Autorul nu transmite cititorului compasiunea, ci polemizează cu un loc comun fiind preocupat de definierea criminalului — prilej de lungă discuție a situației țăranelui la marginea (interioară) a protipendăului (un... alt loc comun ! Eroul reprezintă spiritul țărănesc — soțul doamnei !). Cînd îl vede beat în pivniță, un ibovnic al nurocii. Personajele se numesc Voica, Tudor și Florita — iar folcloristul are emoții simțind că se dezvoltă nici mai mult nici mai puțin decit o baladă populară — pentru ca, în epilog, autorul să ne spună deschis că episodul este „apropoaze calchiat” după balada „Tudor și Voichita”. Capitolul, cel mai emoționant din roman, un epos în sine cu multiple implicații simbolice, are o valoare deosebită prin aceea că mitul nu mai este comentat, interpretat într-o altă cheie, ci lăsat „în starea lui naturală”. Apoi (pe linia romanului)

Nicolae Georgescu

Continuare în pag. a 7-a

E voluția poetică a Florenței Albu a avut un curs destul de sinuos, oscilând între unele teme și modalități lirice și unele cele mai diverse, de la bucolismul social-convențional din *Fără popas* (1931, volum de debut) și panteismul cam artificial din *Între în anotimp* (1934) și *Fala Morgana* (1936) la dezaburarea din *Sărutul pe pământ* (1939) și instrumentalul abundent, vădit ca un spectacol clownesc, receptiv însă, cu resmenșări, ironic-comice, fără fior dramatic: „Doamne cum frumos se face noapte / și frumos se face Tisă / și frumosul și firzul / mă-mpre-soară dinpre coadă / și năpădă / și luna nouă / și luna gîndu-și / și ne dă și nouă / jumătate risul / jumătate plînsul // Vin din noapte vise / sufletul păduri / rece sufletul păduri // cine cîntă — unde ? / jumătate risul / jumătate plînsul” (Cîntec în Haler). Nîmic mai străin ca această cochetărie jumătate tristă, jumătate veselă cu misterul și risicul, decît tonul și atmosfera ultimii cîrți de versuri intitulată semnificativ *Epitaf* (Cîntarea României, 1981). Dacă ar trebui, totuși, să stabilim o filiație cu o etapă lirică a creației anterioare, volumul care se impune este *Hime a timpurilor* (1939) unde Florența Albu practică o poezie telurică, de simpatetică trăire a ritmurilor cosmice elementare. O luminiozitate calmă, o seninătate melancolică învaluiuie atît izbucnirile de vitalitate cit și prezenta morții privită ca melancolică și trecere alături. Dimpotrivă, în *Epitaf* Albu revine la o temă sumbră, principii generator și regenerator, care schimbă și moartea într-o verigă a viului, a înnoierii panteiste, și un imens sepulcru. Un mormînt în care se coboară fără deosebire de înțelegere, nu un individ sau indivizi, ci o lume, lumea țărânelor, cu etheul și mithosul ei, al cărui simbol este tatăl: „Tata a murit acum doi ani, într-un spital / al bătrînilor fără pămînt, / fără dinți, fără iluzii, / Suferea de frîsul cel mai cumplit, / boala socială-refuz organic / de adaptare la frigul lumii // La moarte s'am văzut / uscat cu o mîșcă de țărîniș / și mîșcă de țărîniș, corbiș împurpurat, cînd totuși / a fost cules, Cînd pustiul se face alt de pur, / încît se unește cu cerul. // Și nici Dumnezeu nu-i acolo, să facă dreptate // Moartea era singura întimplare milosă / cu el, în ultima vreme. // Și nici drumul subteran măcar, / să ducă acolo un rona / domnului nostru părinte, robul muncitor // patru anotimpuri... // Mă roș de minile sale rădăcinoase, / grele, cu vine umflate de materii exacte / Incrucșat-vă blind, sfințe miini / ostentive de viață // Pămîntul va fi sau nu va fi / urât, înmănat, secerat, / Indurat-vă / uitarea, infidențarea. Nimeni nu merită, / la sfîrșitul istoriei / zăbateră. Frigul celui din urmă țărân”. Nîmic spectaculos, nici un cuvînt sau zest patetic, poezia impresionându-ne și biciindu-ne conștiința

C insit să flu, nu șiam de existența prozatorului, al cărui nume nu apare în bilanțurile anuale ale criticii și este ignorat de detinătorii de rubrici. Un volum de nuvele Japoniei, cu și Ihu Mihuc (1980), mi-a atras însă atenția prin autenticitatea ce o degajă, prin buna „priză” la concret, iar cartea următoare, romanul „Două treimi din viață”, (Editura Cartea Românească, 1980) mă asigură că ne aflăm în fața unui prozator remarcabil, excelent în evocarea, sub zodie morală, a destinelor fără aparentă spectaculoasă, cu mijloacele unui stil nesofisticat, frust, fără a fi însă deloc rudimentar. Două treimi din viață este romanul unui bărbat de 44 de ani, care privește în urmă, fără minie, cu luciditate, dar și cu o doză de amărăciune virilă, provocată de trecerea neiertătoare a timpului. Personajul narator, Anton Arbore, se confesează unui lector virtual, punîndu-i în față secvențe disparate ale unei existențe cu sulțuri și coborâturi, cu bucurii și drame, cu împliniri și rătări, o „soartă a unui om” care-și trăiește viața cu ferocitate și o analizează cu distanțare. Este, pe rînd, sau în același timp, elev de liceu, fotbalist, miner, secretar U.T.M., reporter la un ziar de partid, silvicultor. Destinul pare însă că-i este potrivnic. Cariera de fotbalist îi este întreruptă de o fractură a piciorului sting, de la ziar este îndepărtat din pricina unei piese de dosar compromițătoare, din brigadier silvic devine muncitor la Exploatare. De fiecare dată însă, omul nu lasă greș nîmic, se înhamă la noile munci cu răbdare îngerăscă, întîmplîndu-se neașteptate cu liniște bărbătească și chiar cu anume umor. Din pragul celor 44 de ani, Anton Arbore refuză să se considere un învîns, își provoacă mereu destinul, lăsînd să se înțeleagă că „seamă” existinței ireversibil spre ultima haltă, cu singurul regret că am fi vrut poate să fi fost îmbrăcați în alte ne-și are rostul. Intrecerea cu aproapele lău și de coexistență cu tine însuși”. Astfel de momente de reflecție sînt însă rare în roman, și cărui interes nu stă în originalitatea vreeului „filozofii existențiale”, ci în marea cantitate de viață netrucată, în prospețimea simplă a evocării, în naturalitatea cu care oroul își trăiește viața.

O nouă istorie a literaturii române

Urmare din pag. 1

senul actual al cuvîntului. În operele lor, ca și în celelele creații ale marilor clasici ai literaturii române vechi se află un univers de idei, de frumuseți și de valori estetice care impun din perspectiva evaluărilor de sinteză, o considerare incomparabil mai atentă. Ca și la G. Călinescu și la mulți alți istorici literari sesizăm în actuala sinteză a lui Marian Popa o nedoară siguranță metodologică prezentată față de literatura română veche, o orientare care manifestîndu-se ca formă a relativismului gnosologic se caracterizează prin tendința de a proiecta în trecut, într-un alt univers de valori și idei, mentalități, năzuințe și îndesebii criticele actuale. De fapt, în treaga secțiune a sintezei, care vechi ar fi apărut mai mult realist și mai adevărat organizată în diviziuni precum: *Umanismul românesc în epoca Renașterii și Reformei, Barocul literar, Iluminismul*. Toate aceste evenimente capitale puteau fi admirabil ilustrate cu date, nume și mai ales fapte edificatoare în cel puțin alt grad pentru sfera de cuprindere a conceptelor.

După ce trece de literatura română veche, numeroasele calități ale sintezei oferite de Marian Popa se impun însă energetic. Experiența sa de autor al unui dicționar literar și al unor studii de sinteză și de istorie literară se vădese din plin în primul rînd în rafinamentul intelectual, eleganța și adevărate succintele caracterizări dedicate scriitorilor, epocilor sau operelor auzite în discuție. El scrie, de exemplu, că „Vodă Lăpușneanu este o personalitate științifică; concepția sa despre istorie este totalitară, totodată profetică” (pag. 58); Alecu Russo „are biografică tipică a unui fruntas romantic din Țările Române” (pag. 65); Victor Papilian este „un profesor de anatomie cu o concepție mistică despre procesele biologice” (pag. 235); în opera unor autori precum: Henriette Yvonne Stahl, Cella Serghii, Ioana Postelnicu, Lucia Demetrius și Sanda Movilă se află „un amestec variat de analiză, autobiografie, mondenitate și obsesie erotică” (pag. 235-236) etc.

Intr-o lucrare de sinteză cum este cea de față (ea nu depășește 350 de pag.) avînd menirea unei scurte dar edificatoare introduceri în realitatea literară românească, deosebit de important este modul în care sînt caracterizate personalitățile și operele de excepție. Ioan Budi-Delceanu, Eliade, N. Filimon, Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici, Măroescu, Macedonski, Iorga, Sadoveanu, Rebreanu, Argeșii, I. Barbu, Băcișanu și alții sînt înfățișați în medalia care conține la început scurte indicații biografice, (cu accent pe formarea intelectuală și concepția literară) urmate de consideratii globale asupra operei sau, în unele cazuri, asupra unor texte însoțite de citate. Valoarea sintezei lui Marian Popa trebuie înțeleasă în deosebi în relația cu calitatea intelectuală expozitivă a unor familii de caracterizări. Spirit autodidactic, el este familiarizat cu cele mai variate surse literare și metodologice, ceea ce are în funcție de adevărată lor în obiect. Prezentările pe care le construiește au în consecință caracter descriptiv, rezumativ sau de profil cu implicații tradiționale filologice, pozitivistice, depă-

CRONICA LITERARĂ

FLORENȚA ALBU: «Epitaf»

și sensibilitatea tocmai prin puritatea liniei, prin austeritatea timbrului. La fel ca în muzica cultică tibetană un singur sunet crește și se amplifică pînă la limita insuportabilului. Lipsit de pămînt, asemenul unui copac dezrădăcinat, și aruncat pe cîmp la vola întîmplării, satul atîns de „frîgul lumii” se descompune, se usucă, se stinge implacabil. Cu o cruzime exorbitantă, cu o durere grea, copleșitoare ce nu se eliberează cataractă prin rostire ci, dimpotrivă, aporește, devine mai ascuțită, poezia pune față în față cele două imagini în timp ale satului: „Adu-ți aminte, pe unde era salcîmul, / pe unde via, / liziera salcîmilor, / iapa divină, legănătoare, drumul de-notre / casa, cîndva / Pînă acolo, pînă în piele, în păr, în unghii (...) Toate cu numele tău / Si aștia / aîit de prouspeți-ocru, verde, aur! / Porecele cu nimburi, / Si mortile de moarte bună / Nunile, / Si gustul vinului dinții / Schimbări la față și bunăvestiri / Uralții, cîntec de urlalii / Adu-ți aminte / Nu-mi aduc / Nu-mi aduc / Nici rădăcinile / Plîng,

Plîng uscat / Plîns de secetă de Bărăgan, / Trec prin cîmp — / nu mai cunosc, / nu mai vreau să cunosc // Duc în unghii, în nas, în păr, în piele, / în bocet și-n laudă, // mirosul de scrum, de ars, de răspînit / de dus pe vînt, de vîntură-vînt — / sămînta de vîntură vînt am rămas”. (Nu-mi aduc aminte). Oamenii se miscă somnambulic, nefireac, gesturile și activitățile lor, altădată simple, frumoase, pline de sens par acum ritualuri oculte, simboluri ale unor forțe malefice, amenințătoare. Cîmpia, imagine a ubertității pămîntului și naturii este acum uscată, mohorâtă, pustie, loc al scufundării satului, poartă spre infern. Pretutendint, într-un spațiu dez-cen-tral ne întîlnim semne și simboluri ale trecerii și dispariției: „Femeile îmbrătînesc, / Se-norc, cîzînd fuizerător / din fete-n fete sînt rar, bătrînele în negru / pitocesc la căpătîiul mamei, tac. Se-aude ceara cum se scurge / din lunării, miroase / a instelare rea, a veșted.” (Femele).

Seceta, uscăciunea, veștedul, praful, bătrînețea

ca timp etern etc. constituie peisajul fizic și moral al acestui cadru. Reînțărarea în ritmul comic sau întoarcerea și regenerarea prin natură, conotații ce însoțesc de obicei o viziune danteistă sînt substituie de imaginae rotiri orbe, a macinării existente: „Soarele lungeste umbrele / rotîndu-le în jurul trunchiului, / umbrele mele / macină umbra pămîntului // Și dacă te-ai chema cineva deodată, / cum te-ai desface de roată, / cum s-ar desface roate de tine, trasul / pe roată?” (Tragere pe roată).

Hecubă a lumii țărâneli, Florența Albu nu în-toveste în a-1 jell aconia și moartea fililor. În acest univers cernit nu s-ar putea spune totuși că nu întîlnim și cîteva mai înisite, pesanturi mai luminoase. Ele fac parte din procesualitatea fenomenelor și din reetabilitatea acestor ritualice, tradiționale, adică dintr-o logică immanentă a vieții. Sub unghi marilor se poate vorbi de o amară resemnare, de o atitudine contemplativă ce nu înmulțea însă și liniștea sufletească. Este mai degrabă un moment necesar de uitare care să facă suportabil infernul permanent (Cîna de taină, Ragă veche, Inferul familiar).

O stranie osmoza între viziunea neagră și il-pere de iluminată înțelegere se realizează cî- într-un poem excepțional ca *Groparii*. Dacă, în general, poezia se mărginește la acumularea de elemente semnificative în simbolizarea și nuditatea lor, la exprimarea eliptic-tensionată a stărilor sufletești și trăirilor, în acest text imaginea cistigă o nouă dimensiune, sugerînd o deschidere spre (exagerăm oare?) metafizic: „Ei sînt groparii satului / iluminatii, Trei / Mîini orelungile de casma, / tăipi / tîntuie de pămînt, / dar bucurîndu-se de lutul proaspăt, / cit bucurîndu-se / constructori în adine / ascottorii boltilor / și scoționarii numărului de aur, / în slava noastră, / / Ei, ridicăți în secretele tăioase, / un fel de centauri: / partea de pas, partea calului, / pămînt ce, cit vezi cu ochii, galoul de viață, de moarte, / corceia clipei, cînd stă // Ei sînt groparii satului, / Iluminatii trei, — / isortie îngroapă, îngenuchînd // groparii-centauri / oho, de mult, centaurii / cînd se trăgeau din țăr”.

Desigur, nu întreg volumul se menține la aceeași altitudine estetică. Sînt poezii ca *Vreme și Golgota* unde emoția este superficială și expresia mai convențională. Alteori dincontra, cîntutul este excesiv sau ostentativ de dur și prozaic.

În ansamblu însă, *Epitaf* este cea mai reinter-zentată carte a Florenței Albu și una din aparițiile remarcabile ale liricii noastre feminine actuale.

Paul Dugneanu

ANATOLIE PANIȘ: «Două treimi din viață»

Romanul se constituie din sumedenie de întîmplări, relatate concis, cu toată atenția în dreptăți spre epica nudă, spre fapt, și deloc către teoretizarea semnificațiilor. Stilul este local dezînbit, ingenuu, caracterizat prin precizia observației. Iată, în câteva propoziții, atmosfera din redacția unui ziar din deceniul VI: „Aici la redacție este întocmai ca pe front: deodată se dă un ordin de atac, ca mai apoi să urmeze o lăcomie în tranșe și în săl-măncini bucșuții lingiști. Dai cînd cu unul, cînd cu pușcoacea, se discută banalități cu diumul, și tu și treburi grave, se ferece unii de alții ca potîrnichile de vulpi, și fiecare își alege cuvintele cînd discută cu celălalt. Se spun numai anumite bancuri. În general, bancuri cu bărbăli împotenți sau bancuri despre copii precoci”.

Trecerea, fără protocol narativ, de la o întimplare la alta, juxtapunerea secvențelor creează ritm, dar conține, deopotrivă, riscurile diluării substanței epice și al cultivării pitorescului cu orice pret. Ambele tendințe, prezente în *Două treimi din viață*, sînt contracarate de existența „său” două nucleu epice principale, care absorb, în cele din urmă, în cîmpul lor de gravitație majoritatea secvențelor excentrice. Este vorba de experiența de ziarist a personajului și de evenimentele adolescenței. Prozatorul își readuce frecvent eroii în acele două spații narative, se ramifică pe mai multe planuri, intertextuale sau suprapuse, compuse și conduse cu inteligență. Impresia de ingenuitate compozițională se dizolvă, lăsînd să se vadă volumele bine echilibrate ale unei construcții epice riguroase, fără a fi rigide. Se înțelege acum, că planul romanului pe care vrea să-l scrie personajul narator, divulgat în primele pagini ale cărții („O casă a mea. O carte! E locul meu și munca

mea. Și îndrepta mea. Mi-o voi clădi dîndu-i formă de frumusețe. În loc de temelie că beton, voi folosi un petol. Scările de vor duce în spate etaj vor fi în spirală, întocmai ca nervurile frunzelor de stejar”) nu este o vorbă în vînt, ci o realitate consecvent urmărită, din ce în ce mai ferm conturată, pe măsură ce înaintează în lectură.

Un alt argument care demonstrează că naratiunea nu avansează împlînduri sau (ceea ce este în bună măsură același lucru) urmînd doar capriciile necontrolabile ale memoriei afective, ci se dezvoltă premeditat, îl reprezintă utilizarea tehnicilor amînării, generatoare de tensiune a lecturii. Plecat în orașelul T, pentru a scrie un foarte „la modă” reportaj despre un mecanic fruntas („sutamist”) eroul ajunge, din întimplare, într-o sală de ședințe (ședința, topos al prozei românești contemporane, este prezentă, în mai multe variante, și în romanul lui Anatolie Paniș) unde urmează să fie ales deputatul. Secvența este întreruptă pe o frază incitantă: „Si-ncepe ședința. O ședință formidabilă, de care-mi voi aminti toată viața...” Tensiunea se va rezolva însă mult mai tîrziu, după cîteva ocoluri abile, care conservă și potentează misterul. Naratiunea reia un fir epic mai vechi, detaliază o altă zonă din experiența personajului, revine la secvența anunțată, dar numai pentru a analiza efectele ei, abia apoi, ne facem martorii evenimentelor din sala de ședințe. Episoadele colaterale mențin intactă curiozitatea, retinerea, „de fond” dobîndind astfel pregnanță teosofică.

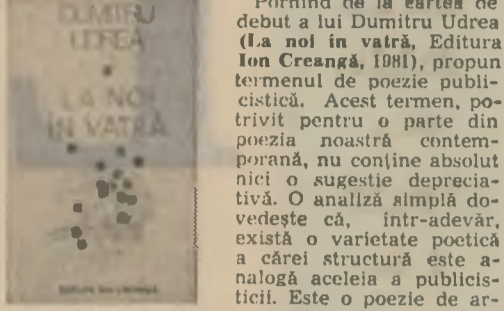
Cîteva personaje și situații rămîni toși neclare în romanul lui Anatolie Paniș. Astfel, o poveste de iubire care (s-ar deduce din context) îl marchează puternic pe erou, eusează fără suficiențe motivații romanești. Tot așa cum cauzele condamnării pe care o suportă personajul în tinerete și care-l va provoca apoi multe neașuri, sînt expediate neglijent.

Să mai notăm, de această dată în alt plan, că stilul furt alunece uneori în relatele jurnalistică încoloră, supărătoare. Dincolo de aceste deficiențe, *Două treimi din viață* este un roman remarcabil, pe nedrept ignorat de comentarii fenomenului literar contemporan.

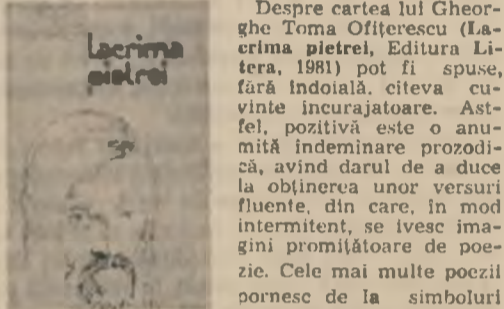
Valentin F. Mihăescu

CARTEA DE DEBUT

Două volume de versuri

Pornind de la esența de debut a lui Dumitru Udreă (La noi în țară, Editura Ion Creangă, 1981), propun termenul de poezie publicistică. Acest termen, potrivit pentru o parte din poezia noastră contemporană, nu conține adjectivul sau sugestie depreciativă. O analiză simplă dovedește că, într-adevăr, există o varietate poetică a cărei structură este analogă celeia a publicisticii. Este o poezie de argumentare, care nu este preocupată atît să exprime sentimente și trăiri inedite, cit să ilustreze în moduri elocvente o serie de convingeri ce nu (în numai de conștiința poetului, constituind permanente ale unui grup social. Apare evidentă asemănarea ei cu textele de publicistică, texte care au semnificația pentru idei și pentru convingeri, asumîndu-și condiția efemerității. Nu este, desigur, vorba despre o efemeritate necesară, matematică. Există numeroase exemple ce dovedesc că dincolo de un anumit nivel, poezia publicistică devine, pur și simplu, poezie. Deși unele producții trăiesc însă doar atît cit articolul de ziar, sacrificîndu-se cu bravură, ca niște soldați anonimi. Le salutăm cu respect pentru ideea de angajare pe care o materializează, înțelegînd că sînt importante mai ales prin ceea ce reprezintă și mai puțin în sine, ca realizări autonome. Dintre luminoasele poezii publicistice ale lui Dumitru Udreă citez *Gînd de stele*: „Peste vatra noastră luminoasă gril / Așternut intruna ca un gînd de stele / Și mai sus de lacrimi dorul vieții mele / Sîrteacă pămîntul și strîngupe rîul. // Ars într-o lumină se-nfășoară satul, / La cîntat de păsări auzit din lună / Si plecați în noaptea, parcă împreună, / Trec sucerătorii ce-au cules înaltul”.

Despre cartea lui Gheorghe Toma Ofiterescu (*Lacrime de piatră*, Editura Litera, 1981) pot fi spuse, fără îndoială, cîteva cuvinte încurajatoare. Astfel, pozitivă este o anumită îndemnare prozodică, avînd darul de a duce la obținerea unor versuri fluente, din care, în mod intermitent, se ivesc imediat și unele secvențe de poezie. Cele mai multe poezii pornesc de la simboluri istorice și de la sentimentul naturii. Iată o poezie din ciclul intitulat *Sîmț daie*: „Deschide-ți Zamol pămîntul / fii cu orbii / se-ntoarce învîntur / născut în ape // Leagăni-1 trupul / fă-1 semnul rotund / ca venicia / topește-1 în lăcări adinci / a trecut prin etel / în odihna cea mare // Nu-1 chinu cu întrebări / în vara ultmă / și fiece creangă mă mingie altfel / spadă / povesteste înfîngerea // A fi (Inimă) / O poezie numită *Vară* dă măsura autorului în ceea ce privește a doua dintre categoriile despre care aminteam: „Cald e sărutul crengilor noaptea // Mă înfășor în foșnet / greier pierdut în vara ultmă / și fiece creangă mă mingie altfel / plopii mă cheamă spre-nalt de albastru / sălcii plouase mihi plîng pe un umăr / ciresii sîmbatici cu vrăbi mi-aruncă // Pămîntule — tu — / amestec ciudat și rotund / de nimeni și de ape / care mă-nșădăie aproape / de mine o toamnă // M-astăpă rădăcină”.

Lacrime de piatră, cu excepția unor imagini izolate, nu conține expresii ale unei sensibilități distincte. Autorul nu posedă un punct (liric) personal de vedere. Dimpotrivă, el probează că doar diverse cazuri, mai mult sau mai puțin întîmplătoare, de la utenicie și pînă la comarce. Este o monotonie dată de euforia impersonală, dincolo de care, deocamdată, autorul nu probează că este în stare să treacă. Cartea se desfașoară ca o pagină frumos caligrafiată, dar lipsită de orice neaprevăzut, banală.

Voicu Bugariu

REVISTA REVISTELOR

«MANUSCRIPTUM»

Nr. 271981

Aniversarea a 60 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român este marcată, în acest ultim număr al revistei *Manuscriptum*, prin publicarea unor texte de real interes documentar și, nu mai puțin, semnificative prin valoarea lor educativ-patriotică: *Făurirea Partidului Comunist Român*, evocare documentară de Ion Ardeleanu. Noi prezintă la istoria presei democratice și revoluționare românești de ambasador dr. Mircea Bălănescu, *Virtuțile publicisticii militante* (N.D. Cocea evocă de Serban Cioculescu, George Cocea, Virgil I. Ene, Lucia Demetrius, Mihail I. Dragomirescu, Mircea Măgulescu, Ioan Masoff și Stefan Voicu). În același context se înscrie și publicarea piesei *In Vileziarii* de Mihai Crăciun, scrisă și jucată în închisoarea Văcărești, mai-iunie 1921.

Sumarul publicăției se impune și acum datorită numeroaselor și semnificativei documentare inedite aparținînd lui Eminescu, Kozăbănicău, Hortensia Papadat-Bengescu, Gib I. Mihăescu, Mircea Rădulescu, G. Călinescu, T. Vianu, Constantin Graur, Georg Brăndescu, Octavian Goga, Tudor Arghezi Contribuie la apariția documentelor în cauză D. Vatamaniuc, Ion M. Kogălniceanu, Dimitrie Stamatiadi, Al. Andriescu, Paul Anghel, Liana Gill, Ion Cucu, Stancu Ilin, Ecaterina Țărâlungă, Mihaela Con-

Înlocuirea cîinilor

Urmare din pag. 1

trebuie să-1 schimbi. Și nimeni, az, nu-ți dă prin cap că te gîndești cîobănești. Nu?”

„L-am întrebă în ce constă filozofia cîinilor și de unde vine nevoia de a schimba cîinii, din vreme-n vreme?”. Ciobanul m-a privit lung și curios. Mai mult curioz...

„Apă, domnule, află că de cînd s-or înmulțit urșii, și nara lor tremură la carne și nu la taură, ne s-a nărușe dinșul, de douzăzeci-zeci de oi pe perioade. O să mă întrebăți de cîi? Apu, cîinii, domnule, înțuți mai la „regim de alimentație”, să stea treze noaptea și să vadă sub sprîncine turme, s-au înțeles cu urșii și s-au ticăloși!”.

La început dădeam glas și semn de pericol, dar, mai după aia, vîzînd că urșii le lasă cite o oie plocnă, n-au mai crîcnit, cit cînd simteau prăpădul, de cu sară se făceau blînzi și a nîmic nu lătrau. Și așa, domnule, urșii coborau tot mai des, săptămînal, și mai ales sîmbăta cînd ne

gîndeam și noi la ziua de hotînd și ne împunim turma. Mai tîrziu ne-o fost dat prin cap că ce și cum. Se înțeleșeră între ei, înmălele, adică hoții și paznicii? Primii să fure și să nîmicăscă, javrele să tacă și să aștepte ploconul. De atunci, domnule, înlocuiesc cîinii din șase-n șase luni. Și asta mă costă ceva și, mai mult decît alt, mă amărăsc și mă gîndesc că cum de-au ajuns diavolii să se-nțeleagă pe limba lor cea mută? Așa că, domnule, nu-ți chîra oia și mie și, dacă vrei să cîobănești, nu uitați ce vă zic și schimbați cîinii cînd se ticăloșesc...”.

A tăcut privîndu-mă ca pe-un ghețar căzînt în Grăditești lui Fănuș Neagu.

Eu i-am relatat mai tîrziu poetului Pituț investigații și povești.

„Mă, zicea el, atunci, cu suspinție ardelească, dar urșii nu pot fi dezvățați de carne? Că noi, har al lui de sus, avem zmeură cită vrei... De ce, mă, să înlocuim cîinii?”.

12
Iulie '81

Ion Mărgineanu

SCRISORI DIN ALBA IULIA

motto

viața mea-i acest acces la raft cu bucurii și râni deopotrivă cum muntele-i o bibliotecă prin care pietrele se strigă

aud

ca un cuplor ce se deschide este intrarea mea în munți imi apar litera de cine și-o stăc din ochii lor cărnuți

nu mă-nspăimintă vechi dureri ce mușcă și se-adună-n plinș și-mi reproșează și se-adorm în pielea yerbului ca prinț

eu numai jară caut, strâng doar jăcul veteilor incins pe tropotul barbar de oase ca teasc al sabiei prelinș

nu vreau decit să ard-n piatră iubirea mea de început florile de rubin și doina veghe și dor țesută-n scut

vreau să se vadă ca un crin oglizile din cari descind rostire-a patriei anume inromânind cu-al meu colind

prin munții mei

sar zei din piatră și se-mbucă cu miezul zilei de arin stânca-i voievodul de mătase cu care pling și mă-nlumin

izvoare ies la suprafață psalmi roși și plini de adevăr, se-nnoadă cu lumina blindă și urcă sorcove spre cer

și-adâncuri se inspică-n lampa robită-n colbul de miner se rotunjesc sudoare frunții se-ntorc ca doinele-n oier

nici nu imi vine să cobor din pridvorul munților ca frate sint stîlpul lor prin care țara respiră-adîncă libertate

din munți sar zei și voievozi se-mbracă în vâș și vâș-mamă la rădăcina, -opă vie, pe raze-n larg, -strînsă cunună

părerile se duc

părerile se duc la fund în haina lor mă tot afund cînd mai înalt și cînd mai scund iarba pe cîmp cheiește lin înrouată de-un suspîn pe care noi nu-l auzim

strigătul nopții e un crin între aripă și pelin prin care ne tot răcorim prin oboseli călătorim ne-ntorcem naștere, murim ori doar socotem că trăim ?

toamna se macină-n strîfund teamă de care mă pătrund și mugure cu ochiul scund...

scrisoare fulgerată

veni-voi mamă oarecum cu-n braț de glie, de taifun să mi te pling ca să apun pe poala ta zidită scrum pe-un ochi de fulger, de gorun ?

o să m-astept sub voalul cui o norului sau lanului între nicicind și nimănu

intre o stea sau un gutul sub ruga-n care tot apui

vei fi doar singură mereu cu carul-tată, cu al meu cu visu-n care dămeseu te hărănea la patul tău îndestulindu-te cu greu ?

veni-voi mamă zi de zi cu-n smoc de verb a străluci în're uitare și a fi între vacarm și a iubi te voi găsi ? mă vei găsi ?

aprindeți dor

aprindeți fluiere pe munți vom și-a s-moși, -spice-n lan că pietrele-s doar sărbătoarea de sus a patriei ca neam

ce ne adună-n șipot dulce veghe a ne sfinți mereu din asprul mîinii care-adeuce cu pulsul unui curcubeu

statornic al iubirii albe pentru ca pace să se-aline ca trudo în tăcerea caldă din stupul neamului de-albine

pe arieș ca-ntr-o cunună

se-aude horia cum detună la gîtul pietrelor prelinș cu lancea lui ca o vioră cu singele de-alesul prinț

se tăvălesc din munți dureri și-n cușma ianului se-adună se-nvîlvă brazil, -blîni oieri sorb libertatea împreună

ne întilnim pe ochiul ros al dealurilor și primim agostă inimă de pace ca-n piatra ei să nemurim

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

ne întilnim pe ochiul ros al dealurilor și primim agostă inimă de pace ca-n piatra ei să nemurim

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

aud urmașii rădăcina acestui fel de-a ne lubi și-o vor uda să strălucescă haină a țării de o fi

DEBUT

iosif cristescu

— „Ba da!.. ba da! Sigur!“
— „Luai autobuzul?“
— „Da!.. Și dumneavoastră?“
— „Și eu!“
— „Ce bine-mi pare; vom merge împreună!“
— „Dar, parca dvs. trebuie să mergeți spre gară, iar autobuzul acesta are cursa tocmai în partea cealaltă a orașului?“
— „A... aveți dreptate! Am uitat!.. Atunci... Inseamnă că nu o să vă mai văd!..“
— „Era așa de trist, așa de nenorocit, că „domnișoară“ i se făcu milă, sau poate că înțelegese ceva, sau simțise ceva, sau mai știu eu ce se petrecuse în sufletul ei?“
— „De ce?“ — răspunse ea pe un ton subit cald, unduios. „După masă nu putem?“
— „După masă?“ — (singele e rosu de la natură sau emoția îl colorează astfel? Obrăjii se încălzeau din cauza că soarele bate azi mai puternic sau pentru că singele e fierbinte și incendiază epiderma juvenită?). Răspunse șoptit: „Cu plăcere, domnișoară Lili!“
— „Atunci, pe la șase! Tot aici!“
— „Da, domnișoară, pe la șase! Tot aici!“
— „Autobuzul se opri scîrțind din frîne. „Domnișoară“ se urcă. Pe scară se opri, se întoarse și flutură încet din mîini.
— „Domnul“ Gigi îl răspunse cu același gest. Autobuzul porni.
— „Domnul“ Gigi, plin de veselie o zbughi la fugă. Balonul îl flutura, geanta era ușoară ca un fulg.
— „Domnișoară“ Lili avea 14 ani; „Domnul“ Gigi vreo 18. Soare nou, proaspăt, mirezme de liliac înflorit. Primăvară.

OPT PAȘI

Calculase cu atenție. Măsurase de citeva ori distanța: de la vitrina magazinului până la stîlpul I.T.B.-ului erau exact opt pași. Bineînțeles, dacă-și parcurgea cu un pas egal, calm. Și trebuia să fie calm! Va face un pas, doi... calm, sacadat... cinci, șase... încet, fără pripeală... șapte, opt, gata! Pe urmă... Pe urmă?... Pe urmă, fie ce-o fi! Se va vedea! Numai curaj să albe! Să nu se piardă! Da, totul era să nu se piardă, să fie îndrăznet, curajos. De asta va depinde totul. Da, nu e exagerat! Acești opt pași aveau să-i hotărască viitorul, viața, destinul...
Măsură o dată distanța. Pășea bătos, energie ritmat. Număra rar, mișcînd din buze. Un sofer de la stația de taxiuri de lângă stație deschise portiera și ieși de la volan. Rămase în picioare lângă mașină cu o mîină sprînjită de portieră și cu cealaltă înfipșă în sold. Așa cum fac latele de pe la mahală cînd ies în poartă, să vadă te miri ce. Privea curios, intrigat.
Tînărul îl văzu pe sofer și se opri. Schimbă mersul și începu să se plimbe de colo-încolo, flutierind o melodie improvizată, mimînd îndiferență.

Poveste mică despre o păpușă veche

Păpușa se descărnase de mult. Cîntii îi lăseser în smocuri lătoase, murdare, de sub basmaua decolorată, iar în articulațiile moi se încrăngau membrele fără vlagă acoperite cu o pelliculă cenușie, pătată cu plăci înlînce, cafenii ca pămîntul.
Ondina arăta avușese ochii albaștri de smalt, ca ai copiliei. Acum, globul unui ochi este încolțit și apos, iar cealalt este închis sub o pleoapă steapă și scorojită ca vopsea de pe mobila veche. Mîinile nu mai sînt puternice, carnea lor nu mai e catifelată. Poate de aceea, tătucul sunea uneori, cu compătimire, că ea nu mai era bună decît de aruncat la lada cu vechituri de sus, din podul de la capatul scării.
Ghemotocul de viață blindă, urcă zîflind scara ce duce spre pod. Păpușa bătrînă vine și ea, trepănă cu trepănă, trasă spre mormintul amintirii de ieri, de alături și de demult. Se căz-neste din greu să-și urmeze stăpîna. Sufletul ei de cîrpă ascultă orbește de glasul ce a subjugat-o de mult, încă de pe vremea cînd păpușa era mai mare, cu mult mai mare decît aceea ce urma să-i devină stăpînă.
— „Hai, încet!.. vînu, nu-ți fie frică!.. — o îndeamnă înspita vinovății nevinovate.
— Ușa scîrție în balamale neune. Acolo, în întunericul cenușiu e lada. Capacul e dat la o

parte. Rochiile vechi scapă cute peste marginile de lemn. Praful zace într-un strat subțire fardind îmbrăcămintea demodată și păpușile fără cap și călăuții cu picioarele rupte.
— „Hai, vino!“ — o îndeamnă glasul cu picuri de cristal și argint. „Vino în lada vechiturilor!.. Așa culcă-te!“
— „Glasul e dulce și îmbierat. Păpușa stăpînă e cel mai blind tiran. Ascultînd ordinul mătăsos păpușa si-a întins cirpele și oasele moi printre cadavrele de jucării. Sub apărare, praful s-a ridicat în nor dafan, cenușiu.
— „Dormi, dormi, păpușico! Somn ușor!“
— „Culcată, păpușa cea veche, ascultînd de re-soartele mecanice, a închis și cealalt ochi. Mai aude doar pașii ce se fac moi, se fac vați, și la urmă, se fac via și păreare.
— Ușa podului scîrție încet. Copila coboară. În casa s-a lăsat înserarea. Acuși-acuși, trebuie să vină și mama. Auzîndu-i pașii, fetița se va ascunde, ca și altădată, sub masă. Mama va intra și va spune, ca întodeuna cu îngrijorată duioșie: „Floriciță, floricea, unde e fetița mea?“
— „Iară, de sub masă, o voce subține cu un fir de alță vă răspunde: „Aicea... aicea sînt! Caută-mă!“
— „Mama se va prefăce că nu o găsește și apoi se va prefăce că izbucnește în plîns. Atunci, de sub masă, va țîni un fulger, o rază de soare, iar brațele larg deschise ale mamei se vor strînge și vor cuprinde pe suflet un trup micuț, fremătînd de ris și veselie.
— „Dar, acum, fetița sade pe scînel și așteaptă. E tristă și pe măsură ce în casă se lasă tot mai mult perdelele de întuneric, în ochii ei azurii crește un scîpăt de disperare. Deodată, înainte ca mîna mamei să deschidă larg usa, fetița strigă:
— „Nu, nu e voie!.. nu vreau!.. De ce? De ce trebuie să ajung în lada cu vechituri? Fetița nu vrea asta!.. fetița nu vrea asta!..
— Pașii mici urcă din nou zîflind scările. Ușa scîrție în balamale rugămite. În lada, printre rochii demodate și fel de fel de jucării stricate, zace ultima păpușă. Picioarele îi atîrnă grele, de plumb. Cuprînsă de groază, fetița smucește cirpele negre și plînge și țîpă. În zadar, trase fetița cu pîrul de aur de păpușa cu ochii închiși. Păpușa cea veche nu se cîntăse. Ea doarme adînc în patul de praful ce iz de busuoloc, printre costume și rochii roase de molii. Pe fata ei de seară s-a așternut un zîmbet senin și vesel. Fetița încearcă s-o cuprîndă de miloc, de mîini, să o ia, să o smulgă și să o ducă iar în casa de sub pod, pentru ca totul să fie ca mai înainte. Dar ea, e mică și nu poate. Și nici păpușa nu mai vrea. Sau nu mai poate să asculte de îndemnul stăpînei. Ceva s-a petrecut cu ea. Fetița nu înțelege, încă nu înțelege. Fetița simte, însă, că s-a petrecut ceva deosebit de grav, groznic și ireparabil, și atunci, la căpătîiul făcîi cu vechituri, ca lîngă capacul deschis al unei cripte, fetița cu suflet de soare se prăbusește în genunchi și plînge cu hohotele marile dureri. Iar pe undeva, sub cerul ochilor albaștri, a început să mijlească tristetea nesfîrșită a regretelor, cearcînul de dolu al celor dinții remușcări.

film

f

În sfîrșit, o comedie ?

Să fim serioși! Alo, aterizează străbunica încețoasă să mai fie comedie imediat după titlu pentru a rămîne (pe ici, pe colo) o satiră cu iz didactic la adresa bărbatilor care își transformă nevestele în servitoare, servitoarele în stăpîne absolute, autostopiste în iubite și mamele în autoritate tuteiară. Seriozitatea cu care filmul moralizează nu putea să pro-ducă altceva decît o satiră și, dacă autorii ar fi știut ce fac asumîndu-și conștient mijloacele și riscurile genu-lui, rezultatul poate că ar fi fost cu totul altul decît acest amestec confuz de intenții și modalități care, de la un moment dat încolo devine de-a dreptul dramă.
Trebuie să observăm că scenarista Rodica Padina este un asemenea om serios care vede filmul ca pe o pro-gramă didactică care, de obicei, ajung în fața tribunalei. Dacă la primul său film — „Cine mă strigă“ — Rodica Padina reeduca o minoră prin munca de santier, aici soțul rătăcit încearcă să fie reeducat (în spiritul pedagogiei lui Macarenko) prin acțiunea combi-nată a muncii în gospodărie (la aragaz sau la aspirator!), cu munca de convingere de la om la om dusă de către străbunica aterizată în plină dramă familială. Străbunica sportivă, halterofilă, cu intelpeciuena pe care i-o dau vîrsta și sănătatea de fier, pune bineînțeles lucrurile la punct și viața își reia cursul, alt de încercata familie intrînd într-o a doua lună de miere.
Realizatorilor, începînd cu scenarista, continuînd cu regizorul Nicolae

Corjos și sfîrșind cu actorii, le rămîne necunoscută legea de fier a comediei potrivit căreia tocmai seriozitatea cea mai adîncă provoacă hohotul de rîs. Aici, seriozitatea e prezentată ca fapt pozitiv și nu ca izvor al alienării, personajele care trebuie să „suporte“ rîsul nostru sînt „neserioși“ — pe lîngă soțul infidel, alt de cunoscutul cai de bătăte al tuturor schechurilor și scenetelor vehemente, adică bișni-țarii, servitoarele, soarele absurde și așa mai departe. Actorii fac și ei totul ca să încerce caricatural trăsătu-riile personajelor pe care le joacă, re-zultatul fiind niște apariții groșesti, aproape fantasmașagorice care, mie unuia, imi trezesc mai curînd oroarea decît rîsul, comedia așa-zisă avînd pe alocuri accente de film de groază. Nicolae Corjos tratează fără spîrit o poveste amorfă, confecționată din locuri comune, stratagemile la care se recurge pentru a ne amușge un zîmbet fiind de mult uzate (precum urcarea străbunicii, la etaj, cu maca-răua, salvarea inecatului cu respirația „gură la gură“, precum imaginea omu-lui depășit de funcționarea aparatulu-i tehnic din casă — aragaz, aspira-tor, mașină de spălat rufe —, sau po-vestea cu „tovarășul director“ de la telefon, care e de fapt, știm noi cine...!). Așa arată, deci, o comedie făcută de oameni serioși, care se iau în serios și își inchipuea că, pe lumea aceasta, seriozitatea e întodeuna izvorul fericirii, iar comedia e o glumă.

Nicolae Mateescu

radio

r

Întrebări

A pune o întrebare este, de cele mai multe ori, un gest de bun simț. Sau ar trebui să fie. Nu numai într-un dialog — sau să vorbesc și eu în terminologia care face vogă și ravagii — în comuni-care ci și într-o formă specioasă cum este examinarea. Pentru că — zic eu — care ani de zile am tot pus întrebări, profesor fiind — ce te interesează, în ultimă instanță: să afli ce știe ceea ce știi tu? Am întilnit oameni care, orice le-ai spune, ei te trag tot la ale lor, dove-dindu-se inapți dialogului și oarecum lipsiți de modestie (ca să nu spun alt-fel) (în vremea copilăriei, un prieten, ori de cite ori se deschidea o discuție despre cărți, ne lusa la rost: ce tot vorbiți, mă? ce, ați citit Taras Bulba, și noi ne uitam totți cu respect la el care citise Taras Bulba fără să prie-cepăm că, de fapt, era singura carte citită de el).
A examina presupune, fără îndoială, o largă disponibilitate căci surpriza de a te afla în fața unui om care nu cedează o iotă din ale sale duce la un veritabil turn Babel. Problema se pune

cu atît mai mult atunci cînd examina-tul a avut onestitatea (înscrisă într-un regulament ca obligatorie) de a-și ex-pune o dată și sincer anunțat ideile. Dar, ca să știu chiar numai apropiatul examen de admitere mă pune pe gînduri și stîrșesc în mine o stăc-nu tocmai plăcută la ideea că privirea mea pesimistă asupra momentului s-ar fi împlinit în urmă cu 11 ani și mă face să folosesc acest colț de pa-gină spre a teoretiza către tinerii exa-minați (poate vor auzi și examinato-rii). Dar, nu numai atît. Pentru că, ascultînd duminică — pe-o plajă — emisiunea-concurs „Imagini transilva-ne“ (bine tomită și bine venită spre a ne aminti și a reaminti plăcut cite ceva, deci înțelegîndu-și bine rostul de a fi, în primul rînd, o „operă“ de popularizare) doi puști, ce se perpeleau la soarele de pe cer și la soarele mai arzător al viitorului examen aveau o lungă discuție despre cum va fi? Că, spuneau ei, dacă nimeresc unu-ntors pe dos te-ai ars, că în loc să-ți îna-ntrebase așa cum se pune (i-o in-toarce pe dos și atunci ce te faci)?
Chiar așa! Ce s-o face ei dacă nimerese așa ceva? Dar dacă nimeresc un examinator care întreabă numai ce știe el? Și dacă nimeresc el un exa-minator care spune așa: și-acum o întrebare comună pentru ambele con-curente. Chiar așa!

Constantin Stan

P.S. A greș este omenește! Însă desele greșeli de la revista presei ar trebui să dea de gîndit. Nu insistăm asupra lor: se știu. Parcă mai multă atenție, totuși, nu vă duceți astăzi la...?!

muzică

m

În spirit clasic

Se poate observa că orice concert își capătă importanța proprie prin per-sonajul impresiei lăuate prin rema-nența în memoria auditorului. Și s-ar putea găsi o legătură strînsă între impresia păstrată și unitatea progra-mului, urmare a faptului că se păstrează mai ușor în memorie o impresie globală decît ceva fragmentat. Mem-oria își constituie o veritabilă proie-ctie a diversității pieselor luate se-parat, în sensul unei deformări ferești, al unei egalizări spre elementele co-mune, cu timpul, în sensul unei ne-cesare simplificări. Lucrul e binecu-noscut organizatorilor de concerte, re-flectîndu-se în alcătuirea pro-gramelor și în invitarea interpretilor. Cunoscut este și de critici: ca dovadă croniclele evidențînd o trăsătură caracteristică lîngă care se alinăază componentele concertului, evitîndu-se o continuare logică în sensul că toate concertele, reuseite, nereuseite, ar trebui să fie unitare (poate că o continuare utili-zăz fi că toate concertele sînt, totuși, utile prin consecințe — reuseite, ne-reuseite). Bineînțeles că titlul articolu-lui apare oarecum pleostic la lîngă un concert cu program M. Moldovan, Mo-zart, Beethoven, susținut de orchestra R.T.V. sub batista lui Elvîu Ionescu. Mihai Moldovan scrie o muzică pos-sibil de încadrat într-un perimetru neocla-sic, muzică a cărei evidentă este e-chilibrul, știința incontestabilă a pro-portiilor unde limbului compo-nistic este turnat în construcții dominate de legile armoniei, se propune în afir-mații la indicativul prezent, „clasic“, muzica fiind dedusă dînt-o estetică ale cărei granite, fără a fi denăseite, sînt împinse la maximum. În Texturi, se aude un limbaj al contrastelor, al violențelor sonore, al „trezneli“ unor ritmuri impuse paroxistic în fortissi-

Viorel Crețu

gabriel cheroiu

Este ca și cum ar scrie versuri fiul lui Nicolae Labiș. Ce i s-ar spune? Băteți, la primul Pod are să iasă lupul. Și-acela nu-i tatăl tău îmbrăcat în pielea fiarei, să te sperie. Este chiar Lupul. Și te poate minca.

ION GHEORGHE

Dureri

La sfârșitul lui ianuarie un viscol se repede în oraș ca un berbec minios care și-a pierdut cumpătul imi dirăie între dinți coaja uscată de piine și scirjile

Recrutul

Intr-o zi și s-a spus că ești cîntec și te poți întoarce la părinții și frații tăi care îți scriau și îți trimiteau bani și tu de care nu s-a întrebat nimeni dacă ești sau nu

ștefan dincă

Despre munții

Asadar, să începem cu munții Căci aceștia au fost pricina dăiniei Pe ei au pus ochii și dușmanii Și prietenii

In Munți se află toate altarele istoriei noastre Sarmisegetuza - lui Burebista și Deceneu Turnurile Bistriței, ale Făgărașului și Ciceului

Și e pace Și lumina se filtrează prin inima munților Ingrijorata lumină

Lecția despre griu Griul amestecat cu sămînța țărănilor Din veac în veac Certificatul nostru de naștere Certificatul nostru de statornicie.

Și cînd n-a fost dus, a fost ars A fost călcat în picioare de cai și de vite de povară

Dar mai ales de oștile urit mîroitoare Venite de peste tot cu foamea la gît... Așa i-a fost dat acestui copil de român Numit Griu

Griul cel stomatic și bun Copilul, Frațele și Părintele Sub vînturile lacome ce au vrut să spulbere pe veci

Această Latină Piatră de Hotar; A linut dreptăți ființă, Nu ne-a părăsit decît atunci cînd ai noștri S-au dus să doarmă la rădăcina lui nemuritoare

Eu l-am privit de cînd eram copil Cu o dulce înfiorare Și-am fost mereu aproape de griu

Și-am stat de vorbă cu el În zilele toride cînd tata îl treiera la arman Și în serile cînd, în căruța plină de saci

Daldora de griu fiecare Veneam de la cîmp, pe drumul acela șerpuit Ce rădăcea pe miriștea lîmnească, Cite mi-au spus mie bobul de griu

Și paiul de griu și snopul de griu Dar mai ales cite mi-au spus sacul de griu

Griul, ca monedă de schimb Griul, făina din moara învingătorilor Griul, piine în brutăriile dumșanilor

Griul, scos la mezat în piața publică Griul, paragraf special în Convenția de Armistițiu

Griul, ofrandă pentru morții cu nume sau fără nume Griul, care a făcut din țară - Grinar

Și insulă de prosperitate în oceanul latin Dar mai ales în Oceanul acestui sfîrșit de secol Cînd tona de griu are prețul mai mic

Decît barilul de petrol... Iubire deci griului Soldatul Numărul Unu al Țării

Cel care a înfruntat primul furtuniile Și revărsările de ape Și revărsările de trupe...

Inchinare deci griului El și țărăni - semnele noastre megalitice -

Blestemul luminii — cocoșii

Blestemul luminii primit-ou cocoșii cu aripe largi și cu crestele roșii, ieșiți de sub căni, nopțatici la stranie, gotcanii gălții de bătaie.

monahi la utrenii de smîmă și rouă, rupind întineric-un două, iar gușa de foc clătînd-o-n altare în sunetele aspre și rare,

în toacă bătută apoi ca e coasă cu pipotă luminii mîrească în tîmp și legăan de șoapte, tăcute, mai moi decît urmele umezi de ciute,

abia ferecînd, să nu iasă afară din penel negre vreo firăz gotcanii, în orele dulci dinspre noapte aprind tăieturile coapte.

Blestemul luminii primit-ou cocoșii cu aripe largi și cu crestele roșii, domestici, pe garduri, chemînd cu sfilă din ei cavalerii de smoolă.

Îți voi ascunde

Va mai veni un anotimp de ceață și-un răsărit difuz ca o penumbra, ne vom tăia arterele cu-o sumbră și fără șansă dragoste de viață.

Îți voi ascunde faptul că e lamă, că noaptea te confund cu un florid, că dragostea e Polul nostru Nord privit pieziș prin țevile de armă.

Îți voi ascunde faptul că-ntr-un burg un tren a deraiat din întimplare pe-un mac amoretat fără scăpare de-o floare înroșită de amor.

Dar trage odată...

Dar trage în mine odată cu-o armă de frunze, s-aud foșnitoare alice prin mine cum trec, e toamnă și iar, ca o lacrimă, iama mă face-ntr-o tine și înima mea s-a ateg.

Melcii cuvintelor mele sub talpă-ți adorm, pe aci dezlegați de blestemul iubirii de lună, e toamnă țiriz și umbrele lor contensc și toți de pe urmele chipului tău mă adună.

Dar trage în mine din spate cu-o armă, să nu recunosc decît glonteile iernii prin mine cînd trece, să-mi fie lumină, și noapte să-mi fie, și plins, și singur s-adorm într-o proprie inimă rece.

Săgeată trecînd

Statomic, cuvîntul pogoară prin noi - izvoadă de maci luminată, din arcul dîntii argintată săgeată în alte cuvinte apoi.

Cînd fulgere ard scăpărări de abis, lumina de-o pururi rotește o sferă ciudată, satanic, cerește, un ochi jumătate închis.

Cînd clipa e singura noastră avere, temeinice-mi pare că sint albinile doar, în prisăci legănînd o lacrimă mare de miere.

aurelian titu dimitrescu

Ne-am cunoscut printr-o minciună, care, s-a vădit ulterior, prin desfrînarea talentată a versului lui, ca nefîndă. M-am uitat, mărturisesc cu oboseală, de versurile lui și lăsîndu-mă cuprins de ele, m-am regăsit într-o odihnă a spiritului.

NICHITA STĂNESCU

Ion și Maria

„Marie - a zis Ion - rîul miroase a trup adormit în fin, e bun rîul Marie, din el se scoate cărămîdă pentru marile case

dar, în adîncul nopții, înhamă norii, bivoli negri, și trage viara unde se azvîrle curcubul pe cer ca o femeie cu obrazii fierbinți în brațele iubitului ei

doamne, ce suflet o mai fi și sufletul ăsta al tău, dacă, înainte de a sta în el, am pus mușcate la ferește și porumbi în pod?

Îți miros ochii ca două mere, Mario, mi-e frică de lumina lor aici, pe pămînt”

soarele, deasupra, e echilul unui orb florile cresc mai înalte decît crucea îndrăgostii doar le adună și le aruncă pe riu - mormintul lui ion

Maria o plîns și lacrimile ei au purtat acel bărbat ca pe trunchiul unui copac spre o apă mai mare

semn

sînt prea puțini: nu morții într-o groapă ci într-o nemurire dumezei

noaptea rid la casa lor din vis la mese mari și vinul se revorsă calm pe străzi ca floarea desfăcută

de luminare copilului i-e frică de biserică (în ochiul lui ca într-un riu de munte se zbate solzul alb

al unui pește) această zi a mai murit odată dar a uitat și pe dușmăna

femeile se pregătesc în pături să treacă-n cer cu odăile lor

odată (a doua zi pe străzi nu mai sint case și cerul cîntă sprijinit în cot)

tata cresc buruienile în preajma casei un hotar între om și diavol li se dă foc și focul innegrește zidul

tata întoarce în furcă vîntul - apa dintr-o moară căzută și săracă - „oh, femeile, spune, femeile gata să schimbe orice în suferință”

crizanteme de aer

drumul duce pe umăr bordurile ca pe birne din porumbi a rămas zborul cașilor doar floarea li se cunoaște

femeilor doar păcatele copiilor privirea sunetul bate din aripi izbîndu-se de geamuri

cîte o mină se ridică scuturînd nisipul și desenînd păsări ce nu vor zbura niciodată mașinile tac sprijinite de ziduri ca o turmă de bivoli

drumul duce pe umăr bordurile ca pe birne spre o casă a lui nevăzută pînă acum eu speriat de umbra mea îi tai venele

lovesc poarta de umerii vîntului trec de bătrîne - biete cișmele din care nimeni nu mai bea - găsesc drumul dormind la marginea țirului și îl bat cu florile peste față

pină pornesc mașinile și cad florile cașilor gonite de sevă

ștefan bratosin

Ștefan Bratosin este fotograf în Căldrăși: adică el cîștigă ale tratatului zilnic privind oamenii și oprîndu-i în timp și spațiu cînd cum vrea el și cum cînd îi cer ei.

Trăiește din imagini și din chipuri ale oamenilor trecuți prin cel de-al treilea ochi al său, am zice...

Acolo, la Căldrăși, urmează să se petreacă evenimentele mari, de natură să dea acelor locuri o înfățișare cu totul nemădărită și neînchipuită.

Tată primind lumina prin lentilele aparatului său de muncă, bag seamă că Ștefan Bratosin a fost nemulțumit de-un neajuns al meseriei lui: Fie viteza schimbărilor lumii, fie prea puțin modificărilor ei, l-au obligat să afle că pelucula n-ajunge și nu începe cele ce vin, nici cele ce se termină - și atunci s-a așternut versului, meditației în imagini și-n chipuri ale cuvintului.

A descoperit poezia; și-a descoperit-o bine: un soi de fotografiat ale sinelui asupra lumii și ale lumii din sinele său. Și încă multe de spus și deocamdată îi urăm lumină proptic!

ION GHEORGHE

Ca o casă la marginea cimpiei

e viața mea crivățul răscolește zăpada în jurul ei fumul urcă speriat printre fulgi fără gard doar cu urmele săniilor

copile ai întîrziat mult am ieșit cu picioarele goale de cite ori scirjia salticimul din ușă

acum numai eu mai veghez ai casei visează spice grele aplecate peste

cărbuni aprinși aburul nu mai încălzește bucatele de pe masa din mijlocul odăii

trebuie să te mulțumești cu un așternut alb

Note de călătorie multă vreme nu voi rămîne în orașul nostru

voi fi scos prea curînd de la briul negustorului și voi auzi soarele cum mă bate pe umăr și îmi aduce în pumni ca un proaspăt vinat mirosul cimpiei cu singele încă fierbinte -

verdele crud impinge la carul meu cu nădejde

teatru t Spectacole studentești

Am avut șansa de a urmări, trei zile la rînd, jocul promoției „B” I.A.T.C. Găzduite de studiiu Casandra, spectacolele s-au instituit drept o suită de confruntări cu un public în majoritate specializat iar profesionalismul proaspăt al tinerilor actori a topit - prin temperatura emoției și entuziasmei - prejudecările și scepticismele de evaluare. Consemnăm aici - avînd în vedere rigorile spațiului dar, mai ales, înuta de excepție a celor două realizări scenice - spectacolele cu Tango de Sławomir Mrożec și Deși tineri din Verona de Shakespeare.

Smaranda Cosmin

plastică p Giacometti

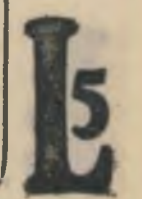
Intre marile tentative plastice ale secolului, sculptura a părut uneori să fie mai puțin revoluționară, chiar dacă salturile pe care le-a făcut în direcția mijloacelor de expresie și a motivelor artistice au fost mai evidente decît în oricare alt domeniu. Numele mari, cu adevărat mari, au părut să constituie excepții ferice, nivelul general și calitatea mijloacelor supunîndu-se unui „cod”, unei plafoanări ce putea să sugereze conservatorismul. Cu toate acestea, este evident astăzi că funcțiunile „reprezentării” în sculptură au fost preluate de o mare subiectivitate a meșterului, de un imperialism al subiectului creator ce conduce spre un domeniu artistic cu totul nou, cu un dinamism propriu. Giacometti este unul dintre cei care au prezidat această insursecție, iar micromonografia apărută mai demult sub semnătura Alexandrei Titu urmărește cu fidelitate efortul său de creare a unui limbaj propriu. Demersul artistic al lui Giacometti este atît de radical, încît putem spune, la un moment dat, că a subminat însăși bazele sculpturii, așa cum o cunoașteam pînă la el. Mutatis-mutandis, dacă s-a spus despre Ionesco că a creat un antiteatru, fiind de fapt cel mai pur reprezentant al unor mijloace de teatralitate desăvîrșită, o „comedie” exacerbată, tot așa, Giacometti a tîns spre o desăvîrșire a mijloacelor de expresie sculpturală, care se întorc împotriva lor înșile, constituînd, printr-o dialectică, stranie, o autonegație plină de importante consecințe pentru

Aurel Dragoș

televiziune tv Ce-am avut și ce-am pierdut

„Evoluția vieții pe pămînt” a luat sfîrșit. Joi seara nu vom mai avea nici „Conexiuni”, nici „Călătorie în univers”, nici „Evoluția vieții pe pămînt” și în lipsa lor vom trăi nostalgia capodoperelor de televiziune. Vrînd-nevrînd, aceste seriale au fost cu cîteva clase peste un film artistic cu premii și cronici, iar ultimele două, dincolo de piedoaria pentru lumea materiei guvernate de legi, au fost ca niște imense porți deschise spre mister. Intre fascinatele călătorii în univers și microscopica lume a bacteriilor și gîzilor de tot felul se întinde viața noastră de fiecare zi, cu oameni buni, cu oameni răi, cu oameni vanitoși, invidioși, cinstiți, naivi curajoși și păcăliți, un alt univers pe care cu foarte multă greutate îl putem privi limpede și obiectiv. Planetele se învîrt și călătoresc prin spațiu și se sting ca o vocală dintr-un cîntec de bucurie. În cîteva miliarde de ani va veni și rîndul bătrînitului pămînt și dacă nu vor fi descoperiți caii putere cu care să fie trasă toată hardughia asta în alte galaxii va trebui să-l părăsim cu rachetele sau să așteptăm pînă cînd răcirăa aerului și absența luminii ne vor transforma în licheni. Cu vocea unui gînditor care-și rostea poemul filozofic, oscilînd între bucuria cunoașterii și neputința în fața infinitului, Florian Pittis a citit pentru Fonoteca de aur și ne-a redat un sentiment ciudat, semînînd cu fognirea unei trestii atînsă de respirația unui riu leneș sub lumina difuză a lunii de toamnă. Trecînd în lumea animalelor am desco-

Cornel Nistorescu

lirică poloneză

ADAM WAZYK

Vers despre frasin

Versul începe cu frasinii înalți și apoi nimic sigur în el mai este în loc să curgă odată cu puiul mare...

WLADYSLAW BRONIEWSKI

Sint parfumul teilor și mirosul apeii din Vistula...

După fiecare colitură, după fiecare tufă de răchită strig: - Dă-mi timonier, să ne întorcem voi fi alți.

REPERE

Ambiguitatea poeziei, poezia ambiguității

Ar carte care să poată provoca reacții mai diverse în rândurile cititorilor...

Plecând de la analiza textelor și de la descrierea mesajului din nucleul poetic...

Ion Pillat în franceză

În serin textelor bilingve tipărite într-o fereastră inițiativă de Editura Minerva...

AGNIESZKA OSIEKA

În frică.

In frică, ca în casă. Cunosc toate intrerupătoarele, gropile, ascunzătorile...

TYMOTEUZ KARPOWICZ

Dragoste

Credeam că arborele sare din piardut frunza și frunzele cad din copacii sărați

În mina iubită incremențe riul îmbrățișat și apa se scurge totuși în ceată

Al meu aici și-acum extraterestru în minte întipărit

În românește de Nicolae Măreș

ENESCIANA (II)

Diamant și mărgăritar

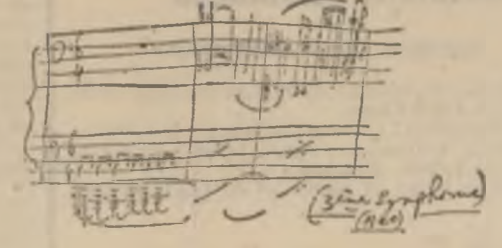
„n u gresesc — îmi spunea în aprilie 1937, Yehudi Menuhin, Enescu are și scripiera diamantului și discretia perlei...”

spectacolul lumii

Văzut de Ioan Grigorescu

demnitatea și umorul care-l ajutau să nu vadă situația în care se afla. Pe drept sau nu, se ținea că viora Grigorescu care îl fusese dăruită cu mulți ani în urmă de români și casa regală...

„Tatăl meu” (1927)

probabil cu turnee prin Paris, și cântă la vioră... Lucru pe care n-am știut dacă n-ar fi trebuit să-l interzicem...

Am-zis în strada Cluj și m-am oprit în fața casei în care a locuit Enescu. „La Paris — scrie Yehudi Menuhin în cartea sa „Unfinished Journey”...

SPORT

Ca o pasăre

m are-a și spune un cîntec din aurul păcii. Ca un nesfârșit vîiet de tren ducînd perchei de îndrăgostiți spre țărîmuri însorite.

La televizor, trompeții vestesc izbînda Nadiei Comănești și a lui Kurt Zillier, iar stema Dobrogei, fumegînd în distanțe vechi, miroase a fîgăduință.

E seară țîrziu, dar peste tot e duminică dimineată. Nadia e pojară unei vise clipocînd sub luceafăr, cînd potura corăbii de fluturi albi trec printre stele, ducînd în prîdoare gorgane cu dropii pîndînd izbucnirea lui septembrie.

Știam că uitătoarele noastre gimnaste ne vor împleți cărările bucuriei din nou cu cimbru și rosmarin — de mult ele s-au logodit cu triumful și mătura orice umbră de adversitate cu mărcinile de mărgean — dar pe gimnaști îi credem niște plopi ascunzîndu-și rîmile trunchiului în mătasea de via a scoarței de mesteceac.

Acum, la București, e o noapte de patos fluvial. În carnea albă a Dobrogei, luna scobește

constința națională bulgară în anii sumbri ai dominației otomane.

400 DE POEZII din 60 de țări sînt antologate în volumul „Cîntecul dragostei”, apărut în editura „Tînăra Gardă” din Moscova.

ÎN BOHEMIA de Sud, pe malul Vltavel, într-o zonă pitorească se află unul din cele mai frumoase monumente ale arhitecturii medievale din Cehoslovacia.

pregănită în arhitectura construcției. Castelul Rozmberk e azi un impresionant muzeu care păstrează multe piese de mobilier de valoare deosebită, picturi, obiecte de podoabă, o fascinantă colecție de arme etc.

ÎN 1911, cînd apărea pentru prima dată într-un concert la Moscova, „Corul țărănilor ruși” condus de Mitrofan Platnițki a smuls aplauze pline de entuziasm pentru calitatea interpretării.

Gh. Bulgăr

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteletă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Științei Nr. 1, tel. 17 32 09

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96

ABONAMENTELE: 3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘTIINȚEI”

Fănuș Neagu